

Filosofie a její význam

Význam a důležitost filosofie nespočívá primárně ani v uspokojování individuálních potřeb člověka, ani v nějakém poskytování „produktů“ a „hodnot“ pro společnost, pro kulturu, pro vědy apod. V tom spočívala mylnost středověkého relativně vysokého hodnocení filosofie, chápané a deklarované jako pomocnice a služby theologie; a v tom zase dnes spočívá mylnost různých pokusů o rehabilitaci filosofie, která od té doby hodně ztratila na svém renomé, jako pomocnice, užitečného prostředku – a tedy vlastně také jako „služky“ – tzv. věd. Oprávněnost, legitimita filosofie a filosofické práce nemůže být založena ani na nějakých potřebách člověka, ani na nějakých potřebách společnosti, ani na potřebách odborných věd, i když to vůbec neznamená, že ve všech těchto směrech by filosofie a filosofování nebylo zapotřebí. Filosofie je nepochybně potřebná, ale jejím posledním kritériem není a nemůže být užitečnost pro jakoukoli lidskou bytost, pro jakékoli lidské společenství ani pro žádné vědecké cíle atd. Je tomu dokonce právě naopak: potřebnost a přímo nezbytnost filosofie a filosofování spočívá v tom, že jinak žádná lidská činnost, individuální ani společenská, bez její pomoci není a nikdy nebude schopna ověřit svou vlastní legitimitu, oprávněnost a pravost, a to prostě z toho poměrně jednoduchého důvodu, že žádná lidská aktivita nemůže přezkoumávat svou vlastní pravost a oprávněnost prostředky, jimiž sama disponuje. K tomu totiž má zapotřebí opětované reflexe, ale ty může podnikat jen diletantsky, pokud jí nestojí k dispozici a na pomoc pořádná filosofie. Důležitost filosofie proto nemůže být vpsledu odvozována z ničeho, co by podléhalo jakémukoli lidskému rozhodování a posuzování (a tím méně z čehokoli již daného). Ale proč je sama filosofie (resp. filosofická práce) výjimkou? Protože posledním kritériem pro filosofii není nic „jsoucího“, nýbrž pouze a jedině „Pravda“ (resp. „to pravé“), která sama k filosofovi přichází, oslovuje ho a podrobuje jeho práci (podobně jako veškeré ostatní lidské aktivity, ale také všechny skutečnosti atd.) sobě samé jako poslední normě.

(Písek, 100413-3.)